

báseň dábelské invence a vervy a krajní originality, druh mládí Verlainova, který udeřil v poesii na nové tóny a odvrátil se pak ihned v opovržení od ní k činu a dobrodružství, stává se v posledních letech ve Francii předmětem podrobného a láskyplného studia. Francouzové cítí, že tu byl rozdrčen veliký intelekt a vášnivě srdce, nade vše pomýšlení směle a hrdě, básnický duch opravdu jedinečný; cítí, že stojí před opravdovým fenoménem básnickým i lidským. Svak Rimbaudův Paterne Berrichon, který svým kritickým životopisem, vydaným před nemnoha léty nákladem Mercure de France, rozptýlil legendy, v nichž byl stopen tento originální zjev, pokračuje v detailním studiu jeho života i díla v Mercure; George Izambert vydal nedávno jeho dopisy; a v červnovém čísle Revue critique des idées et des livres nakreslil s nevšedním uměním dušezpytným Jean Marc Bernard ideovou podobiznu Rimbaudovu, básníka neznámého u nás tým, kdož sledují básnické překlady z francouzštiny. (Z Rimbauda překládal kdysi něco málo Vrchlický; K. St. Neumann podal v Lumíru asi před dvěma roky přebásnění proslulé básně Rimbaudovy „Le bateau ivre“; nedávno p. Marek vydal nákladem Moderní revue převod jeho typického dílka Une saison en enfer.) Mladý francouzský kritik vidí v Rimbaudovi sloučení Peera Gynta s Faustem a vykládá velmi jemně, proč musil ztroskotati se a odvrátiti se nakonec od umění: nemožností přijmouti ve svém solipsismu jakoukoli sebeslabší normu od objektu i spoutati jakkoli svůj rozkladný démonism. „Ze všech jeho děl,“ píše Bernard, „tato malá knížka (rozuměj: Une saison en enfer) jímá nás nejvíce, poněvadž nalézáme zde jakoby všeobecnou zpověď jeho minulosti. Básník na svých pětáctyřiceti stránkách, zdá se, svrhne se sebe břemeno, které jej drtí. Tušíte, že se podá celý, poněvadž, zdá se, již nyní jest rozhodnut nepsati dále, neboť ví velmi dobře, že by nemohl od té chvíle než se opakovati. Zpověď rvavá i nelibostná přes to, že vypadá bizarně a někde temně! S Rimbaudem sestoupíme do hlubin pekelných, ale žel bez Vergilia i bez Beatrice, a budeme moci pozorovati nešťastný vír sedmi hlavních hříchů, mezi nimiž rozeznáme odpornou tvář těchto dvou příšer: pýchy a lenosti.

Tato posedlost vrací se neustále na těchto listech jako opovržení k práci a jako tvrdší odpor účastníci se jakkoli na díle společenském. O této neřesti i o jiných ještě, jichž jest pln, věří, že podědil jich po svých „galských předcích“. Tento výklad mu stačí. Proč tedy bojovati proti dědičnosti a překonávati tajemný odpor, který, jak se mu zdá, vložila příroda do jeho srdce? Zajisté s hořkostí konstatuje, že jest jakýsi zákon práce; ale nechce ho přijmouti. Jeho opovržení pochází snad také z jeho velké snadnosti, s níž všechno chápe.

Namítnou se nám zajisté jeho mnohonásobné podniky a jeho nespočetná řemesla, která jej vedla do Štuttgartu, Livorna, Batavie, Kodaně, Alexandrie, na ostrov Cypr, do Adenu, do Habeše atd. Ale jest velmi dobře možné, že není vpravdě rozporu mezi jeho odporem k společenskému zaměstnání a horečnou touhou po činnosti, která jej zavlékla pod nejrozmanitější nebe. Každou práci společensky užitečnou, ba i nutnou, aby jednotlivec mohl hmotně žíti, Rimbaud hrdě opovrhne. Kdežto západník zná cenu času a vytěžování hmoty a prohlašuje se nepřitelem všech zbytečných a neužitečných gest, Rimbaud, poněkud orientálec, sní o lenošném životě pod rajským azurem nebo chce vydávati svou energii jen na holé živobyti.

A tak jeho dobrota a pouhé šlechtné vzněty jeho srdce nestačí, aby byl připuštěn do společnosti, která trvá jen spoluprací všech svých členů. Jako lenost, i pýcha má jej v moci. Jest to ostatně trest těch, kdož si žádají naprosté svobody, že stávají se otroky všech neřestí a všech hříchů. Zvláště jej posedá pýcha duševní; ale přiznává se k tomu. Sotva s entusiasmem zvolal: „A pomyslit si, že držím pravdu, že vidím spravedlnost: mám zásady a ustálený osud, jsem hotový pro dokonalost...“, uzavře prostě s opovrčlivým smíchem: Pýcha! Jaký strašný zápas odehrával se mezi jeho srdcem a jeho mozkem! Řekl nám to sám na konci této zpovědi: „Duchový boj jest stejně brutální jako bitva mezi lidmi.“

Ale co mučilo ještě více tento intelekt, byl vnitřní zápas mezi jeho křesťanskými touhami a tím, co pokládal za vzbouřený rozum a co nebylo než maskovaná jeho pýcha. Napsal, že jak se domnívá, zdědil po svých galských předcích „modloslužebnictví a lásku k rouhačství“. Celý Rimbaud jest v tom: neustálá touha oddati se jakési neurčité zbožnosti, touha, kterou neustále kříží jeho rouhačský vzdor. Nešťastník nepřiznává si toho, ale člověk tuší příliš dobře zájem, který má na tom, aby zlomil každý svůj vzlet k Bohu a zdusil výkřiky svého srdce, vzdychajícího láskou. Kdyby uznal Boha, musil by pak poslouchati a opovrhovati tou svobodou, kterou laská nade všechno.

Jak chápeme nyní toto přiznání plné hořkosti: Nevíš ani kam jdeš, ani proč jdeš! Rimbaud odsoudil se sám, *aby šel pro chvíli samu*, aby hledal své uspokojení v pouhém pohybu. Jest mu nyní již zakázáno stanouti; neboť zastávka umožnila by mu, aby přemítal a viděl neužitečnost svých činů. Opíjí se činností bezcílnou; jest to *umění pro umění*, přenesené do okrsku společenského.“

Jiří Brandes a Německo

Mladý belgický literát Henri Guilbeaux, vášnivý, ale málo kritický ctitel všeho německého, denuncoval v lednu t. r. německým listům dánského kritika Brandesa z nepřátelství k německému národu, které prý mu projevil v listě; nepřátelství to záleželo ovšem jen v tom, že Brandes pochyboval o existenci čehosi, čemu se říká německá kultura. Brandes byl vyčastován za to podomkovskou zdvořilostí, jak mají ji již na skladě němečtí žurnalisté pro každého, kdo dovede kriticky prohlédnout německou nadutost a aroganci. Konečně vyskytly se i v Německu hlasy, které se zastaly Brandesa, odkázaly nádenické křiklouny do příslušných mezí a připomněly Německu úctu, kterou jest povinováno tomuto kritickému propagátoru německé literatury v Dánsku. Zvláště hlasu Zukunft budiž si povšimnuto, který v 40. čísle upozornil bystře Němce na epigram Goethův, z něhož mluví zoufalství kohosi odsouzeného k německé tvorbě básnické. Jen v umění německy psáti, praví Goethe, dospěl prý meze mistrovství; a pokračuje: „Und so verderb' ich, unglücklicher Dichter, in dem schlechtesten Stoff leider nun Leben und Kraft.“